

Tiedonanto

Saksanampiaisen pesä löytyi Jyväskylästä

ATTE KOMONEN

Artikkelissa kerron Keski-Suomen ensimmäisen saksanampiaisen pesän löytymisestä Jyväskylästä.

Saksanampiaainen (*Vespula germanica*) (Fabricius 1793) on levinnyt viime vuosikymmeninä yhä pohjoisemmaksi Suomessa. Laji tavattiin Suomesta ensimmäistä kertaa Ahvenanmaalta 1948, ja vielä 1995 Manner-Suomesta tunnettiin vain muutamia havaintoja, joista osa oli virheellisiä (Pekkarinen & Huldén 1995). Ennen vuotta 1998 lajin pesintöjä tunnettiin ainoastaan Ahvenanmaalta (Söderman 1999). 2000-luvun alussa lajin työläisiä alettiin havaita eteläisessä Manner-Suomessa (Sorvari 2013), ja ensimmäiset pesinnät todettiin Turussa 2005 (Eeva ym. 2006).

Tämän jälkeen laji on runsastunut etenkin Uudellamaalla ja Varsinais-Suomessa, ja se on paikoin taajamissa toiseksi runsain yhteiskunta-ampiaislajimme heti piha-ampiaisen (*Vespula vulgaris*) (Linnaeus 1758) jälkeen (Sorvari 2013). Laji.fi-sivustolle havaintoja on kertynyt 20.9.2022 mennessä yli kolmesataa, muun muassa Joensuusta, Oulusta ja Kokkolasta. Jyväskylässä laji havaittiin ensi kertaa tutkimuspyydyksestä vuonna 2019. Sen jälkeen yksittäisiä yksilöitä on tavattu harvakseltaan vuosittain, yhteensä lähes parikymmentä.

Saksanampiaisen pesän löytyminen oli toivomuslistallani jo ensimmäisen yksilön havaitsemisesta lähtien, kunnes viimein löysin Keski-Suomen ensimmäinen pesän oman asuntoni seinästä Jyväskylän kaupunkialueelta 6.9.2022 (ETRS-TM35FIN: N 6900, E 4353). Pesä sijaitsi tiilivuorauksen takana, minne ampiaiset kulkivat vuoraukseen jätetystä ilmanvaihtoaukosta. Ra-

kennusten lisäksi saksanampiaainen pesii maan alla, kuten yleisempi sukulaisensa piha-ampiainen. Kuten piha-ampiaisen myös saksalaisen pesät voivat kasvaa kooltaan suuriksi. Ainoassa tutkimassani pesässä Varsinais-Suomesta oli yli kahdeksantuhatta kennoa. Koska yhdessä kennossa kehittyy yksi, joskus toinenkin ampiaainen, kennomäärän antaa karkean arvion ampiaisten määrästä pesässä. Saksanampiaisen ja herhiläisen viimeaikainen leviäminen Suomessa yhä pohjoisemmaksi liittyyneen ilmaston lämpenemiseen.

Koneen säätöön rahoittamassa Ampase-hankkeessa tutkittiin ampiaisten ja ihmisten yhteiseloa monitieteisesti. Hanketta veti Atte Komonen Jyväskylän yliopistosta.

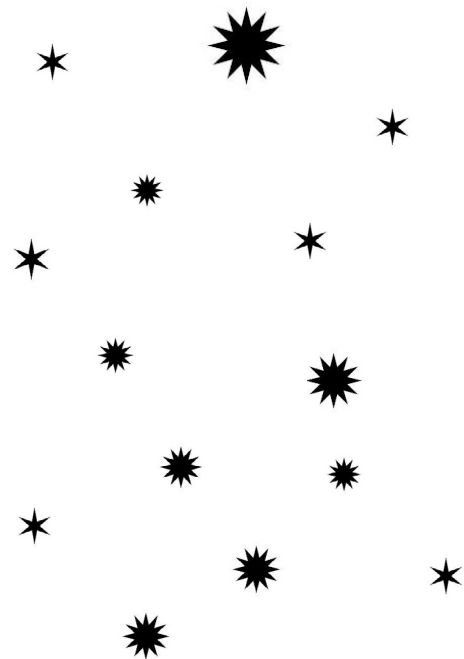

Vespula-suvun ampiaisilla verkkosilmät ovat lähes kiinni yläleuoissa, toisin kuin Dolichovespula-suvun ampiaisilla. Saksanampiaisen ja piha-ampiaisen erottaa parhaiten suukilven värityksen perusteella. Saksanampiaisella se on pääosin keltainen (oik.), kun taas piha-ampiaisella siinä on ylösalainen, hatullaan olevan sienin itiöemää muistuttava musta kuvio. Piha-ampiaisen kuva Juha Jantunen ja saksanampiaisen kuva PJT56@Wikimedia Commons.

Kirjallisuus

- Eeva T, Sorvari J & Rinne V 2006 A likely German wasp (*Vespula germanica*) breeding colony in continental Finland. *Sahlbergia* 11: 53–54.
- Pekkarinen A & Huldén L 1995 Distribution and phenology of the Vespinae and Polistinae species in eastern Fennoscandia (Hymenoptera: Vespidae). *Sahlbergia* 2: 99–111.
- Sorvari J 2013 Social wasp (Hymenoptera: Vespidae) beer trapping in Finland 2008–2012: a German surprise. *Entomol Fenn* 24: 156–164.
- Söderman G 1999 Diversity of pollinator communities in Eastern Fennoscandia and Eastern Baltics: results from pilot monitoring with yellow traps in 1998–1999. *The Finnish Environment* 355. Suomen ympäristökeskus, Helsinki.

Kirjoittaja toimii ekologian ja evoluutiobiologian yliopistonlehtorina Jyväskylän yliopistossa. Hän on viime aikoina hurautanut yhteiskunta-ampiaisiin.

Pohjantähden alla. Pienen karhun tähdistö Ursa Minor on nähtävissä pohjoisen tähtimaisemassa aina kirkkaina talviöinä.